

Vybrané významné památkové objekty

Kostel sv. Vavřince se zvonící v Církvici stojí uprostřed obce na vyvýšeném místě a je obehnan hřbitovní zdí s výklenkovými kapličkami. Kostel je původně gotický, ale v roce 1684 byl přestavěn barokně. Samostatně stojí vrcholně barokní zvonice. Vedle kostela je raně barokní fara.

Zámek v Hlízově je barokní a pochází z 1. poloviny 18. století. Byl postaven na místě starší tvrze na návsi.

Dům č. p. 19 v Horušicích původně sloužil jako myslivna, od konce 19. století jako residence (repositorium) sedleckého kláštera. Je to zajímavý, jednopatrový, barokní dům z poloviny 18. století na východním okraji obce. Při vstupu do objektu je na podstavci socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1740.

Kostel sv. Václava v Chotusicích byl původně gotický z přelomu 13. a 14. století. V první polovině 17. století byl přestavěn v duchu vrcholného baroka. Monumentální kamenný portál s aliančním erbem Thunů je datován rokem 1716, kostel byl přestavěn po požáru v roce 1742. V průčelí kostela je barokní socha sv. Václava. Kostel je obehnan původně hřbitovní zdí (dnes hřbitov zrušen), na vstupní bráně jsou sochy sv. Rocha a sv. Floriána. Naproti kostelu stojí **děkanství**. Dům pochází ze 17. století, empirový trojúhelníkový štít byl vyzdvižen v roce 1825.

Zámek v Nových Dvorech byl založen roku 1588 Kašparem Melicharem ze Žerotína a vystavěn v renesančním stylu. Na přelomu 17. a 18. století byl barokně přestavěn Bernardem Věžníkem, který si Nové Dvory zvolil za své hlavní sídlo. Původně měl zámek dvě nádvoří, později byla dvě křídla zbourána a zůstalo zachováno jen jedno čtvercové nádvoří a z něj do náměstí vybíhající křídlo s arkádami a kostelem sv. Martina. Za Bernarda Věžníka vznikla kolem zámku velkolepá barokní úprava (zahrada, vodní kanál, rybník s přístavištěm loděk, bažantnice a obora).

Dominikánská residence s kostelem sv. Anny byla také postavena z iniciativy Bernarda Věžníka a jeho manželky Barbory na přelomu 17. a 18. století. Barokní komplex navazoval na zámek a uzavíral hlavní osu zahrady. Interiér kostela je zdoben nádhernou štukovou výzdobou. Celý komplex je obehnan zdí, v níž jsou dvě brány. Směrem na náměstí je brána se sochami sv. Dominika a sv. Tomáše Akvinského, na bráně směrem k zámku jsou sochy Davida a Arona. Před vstupem do residence jsou sochy sv. Barbory a sv. Notburgy, všechny sochy jsou barokní z doby kolem roku 1700. V Nových Dvorech se dochovaly i další barokní stavby: **hospoda** z přelomu 17. a 18. století, **městský dům** postavený za Bernarda Věžníka zřejmě jako byty pro zámecké zaměstnance (též „stará pošta“, protože zde byla od roku 1869 první pošta v Nových Dvorech), raně barokní **jízdárna** nebo **Červený domek** severně od obce, což je barokní stavba založená v roce 1703 baronem Věžníkem a přestavěná koncem 18. století za Jana Rudolfa Chotka, kdy byla využívána jako odpočinkové místo při vyjíždkách hraběcí rodiny. Empirová **pohřební kaple rodiny Chotků (sv. Kříže)** od J. P. Joendla a A. Archeho z 20. let 19. století se nachází na městském hřbitově.

Kostel sv. Jakuba v Jakubu je unikátním románským kostelem z 2. poloviny 12. století (1165). Později byl přestavován. Poslední, puristickou přestavbu provedli v 70. a 80. letech 19. století J. Kranner a J. Mocker, přesto si kostel uchoval románský charakter. Na vnější fasádě je bohatá výzdoba románskými reliéfy, v interiéru se nachází původní románská empora sklenutá na 2 sloupy. Kostel stojí na návsi na mírné vyvýšenině a je ohrazen bývalou hřbitovní zdí.

Zámek Kačina je jednou z nejvýznamnějších empirových staveb v českých zemích. Je obklopen rozlehlým přírodně krajinářským parkem. Podle nápisu na průčelí zámku započala stavba v roce 1802 a byla ukončena v roce 1822, ale vlastní práce na staveništi začaly podle stavebních deníků až v roce 1806. První plán vypracoval v létě 1788 francouzský stavitel Poyet, byl ale tak rozsáhlý a nákladný, že nebyl přijat. Konečný plán vypracoval saský architekt Schuricht. Z počátku stavba probíhala pod vedením Georga Fischera, který dílčím způsobem upravil a rozpracoval Schurichtův plán. V roce 1807 vedení stavby na základě Fischerova doporučení přebíral jeho žák a asistent Johann Philipp Joendl. Vedle technického rozpracování stavebních plánů byl Joendl autorem řady stavebních detailů, jimiž rozvinul a dotvořil původní koncepci sídla. Joendl vytvořil i řadu projektů pro reprezentační i účelové stavby v zámeckém parku a okolní krajině. Roku 1823 byla zámecká

stavba v základě dokončena, takže se stavebník Jan Rudolf Chotek mohl z novodvorského zámku přestěhovat do svého nového sídla. Ve stavbě zámku Kačina se velmi jasně projevuje klasicistní respektování jednoty trvanlivosti, účelu a krásy, jakož i snaha dosáhnout s minimálními prostředky maximálního estetického účinku. Funkčně byl zámek rozčleněn tak, že v ústřední hmotě byly umístěny společenské místnosti a obydlí hraběcí rodiny, v kolonádových křídlech pokoje pro hosty, v levém pavilonu knihovna a v pravém kaple a divadlo. Celá budova je ve vnějším uspořádání přísně osově symetrická. Z krajinářského hlediska je velmi významné samotné umístění stavby, která z upraveného temene mírného návrší dominovala okolní krajině.

Zámek v Třebešicích byl původně gotickou tvrzí s vodním příkopem, který je zachován dodnes. Přestavěn byl nejprve renesančně koncem 16. století a posléze barokně počátkem 18. století. Budova má čtvercový půdorys a věžičky v nárožích. Čtvercové nádvoří je obklopeno třemi křídly zámku, čtvrtou stranu uzavírá pouze zeď. V přízemí a prvním patře se zámek do nádvoří otevírá arkádami.

Kostel sv. Prokopa v Záboří nad Labem je z poloviny 12. století. Kostel byl přestavován v 2. polovině 17. století, ale neztratil románský charakter. Především se dochoval ojedinělý románský portál. Vedle kostela je raně barokní dřevěná zvonice z konce 17. století. Kostel je obklopen bývalou hřbitovní zdí, na její bráně byly barokní sochy sv. Václava a sv. Jana Nepomuckého z počátku 18. století. Vedle kostela je **fara**.

Zámecký komplex v **Žehušicích** zahrnuje několik staveb. Je to jednak tzv. **Nový zámek**, který je raně barokní zámek z 2. poloviny 17. století a jehož stavitelem byl zřejmě Francesco Caratti. Ve 20. letech 19. století byl Nový zámek za Josefa Matyáše Thun-Hohensteina empírově upraven. Zámecká budova je poměrně rozlehlá o půdorysu písmena H, před ní stojí pozdně empírová hospodářská stavení, která uzavírají nádvoří. Na zámek navazuje menší, ale dendrologicky významný park a rozlehlá obora, proslulá chovem bílých jelenů. Další stavbou v areálu je **tvrz**, stavba původně z let 1361 - 1370 byla přestavována renesančně i barokně. Od konce 18. století byla využívána už jen jako hospodářská budova. Vedle tvrze je bývalý **pivovar** a další barokní **hospodářská stavení** z 18. století. O něco severněji se nachází **Kostel sv. Marka se zvonicí**. Jednolodní, pozdně barokní kostel byl postaven kolem roku 1760 na popud Jana Josefa Thun-Hohensteina a nahradil starší kostel, který byl asi blíže tvrzi. Kostel stojí na mírném návrší, je obklopen zdí, která byla původně hřbitovní. V jihovýchodním rohu u zdi je zvonice postavená kolem roku 1800 v maurském stylu. Do zdi kostela a do hřbitovní zdi jsou vsazeny renesanční náhrobní kameny z konce 16. století, které sem byly převezeny ze zaniklého kostela Panny Marie v Bojmanech. Před kostelem stojí socha sv. Floriána z 1. poloviny 18. století.